

HEDESLSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 8 — 78. årg.

30. juni 1957

INDHOLD:

Landvinding
i Vest Stadil Fjord

Læplantnings-
arbejdet i 1956
(Slutning)

Hedeselskabets
regnskab 1956—57

Oplag: 19.600

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

af C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Rødkjærso Cementvarefabrik

ved I. T. Birk .. Telefon Rødkjærso 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til anvandning og kloak føres

Forlang tilbud

De samvirkende danske Andels-Kreatureksportforeninger

Landets ældste andelssalg for kreaturer, tilsluttet OXCO, afhænder producentens dyr paa bedste maade i kraft af den store sammenslutning.

Indhent oplysninger hos den lokale eksportforening eller om nye lokalforeningers stiftelse hos:

Formanden for samvirkssomheden:

Forpagter Th. Nielsen, Jernit pr. Hammel,
Tlf. Hammel 38,

eller eksportforeningernes repræsentation.

Lundgaards Eksportkompagni, Struer.
Tlf. Struer 411 — Rigstlf. 7.

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk — Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærso telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til anvandning og kloak føres

FORLANG TILBUD

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 271 55 (3 lin.)
Aarhus

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétrær

Forlang prisliste

TELEFON KLARSKOV 9

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

A/S FRØCONTORET KOLDING

Telf. 43 - 313

FRØAVL

FRØHANDEL

Drænrør

Mursten

Bauma Dæk

Roma Dæk

★

**Aktieselskabet
TEGLVÆRKERNES
SALGSCENTRAL
i
RANDERS**

Randers . Telf. 1515

Til alle slags bygninger

DANSK
ETERNIT
TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR
med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrør forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (shundekøde) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

Nivellerings-kurser

(Arbejdstegningsforståelse)

for arbejdere inden for drænings-, kloakerings- og jordarbejde. Kurser af 6-dages varighed afholdes i tiden 17/6 - 12/8 - 1957. Der er kursus for begyndere og videregående - sidste gruppe er opdelt i 2 sværhedsgrader. Endvidere afholdes der kursus i emner vedrørende Benzin- og dieseltraktorer samt Redskaber til landbrugs- og jordarbejde, herunder traktordreven Gravemaskine, Mejetærskere, Bulldozere, m. v.

Der er 9 forskellige kurser at vælge imellem.

Benyt en af ferieugerne til formålet. Søg alle videre oplysninger hos

Statens Kursusskole »Ulfborg Kjærgaard« pr. Ulfborg
Telefon Ulfborg 333 (i tiden 8⁰⁰ - 19⁰⁰).

Teglværkernes SALGSKONTOR

ESBJERG
Telefon 265 - 546

Drænrør

2" - 15"
Mursten - Tagsten

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

*
Ansvarsforsikring

*
Automobilforsikring

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Brostrøm^S

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV

Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S **Gammelgaard**
Teglværk

Telefon 187 - Skive

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9-15

Lørdag: Kl. 9-13

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 19-20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

DEN
ER FRA
Zinck GODT-
HAAB

Røde

drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● **Fredenshøj Teglværk**
Aabenraa Telefon 22127

Krogsgades Cementstøberi

v/ J. C. Halvorsen & Sønner

Kontor:

Dannebrogsgade 22, Aarhus

Telefon • 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

Alle arter jordbrugskalk –
SKANDINAVISK KALK & KRIDT I/S

Hasseris - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650
Værket telefon Sdr. Tranders 110

Brugte EL-motorer

alle i 1' classes stand og med garanti for driftsikkerhed sælges.

ELEKTRO - MOTOR

Dronning Olgasvej 37, København F.
Tlf. C. 10.648 - 11.448

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telf. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

Børnelammelses- og ulykkestforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Røde drænrør indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telf. 87 Ulstrup

Brug **RANDERS**
RØB

Herning Hede- & Discontobank

10-12½, 14½-17
Telefon 5 . 273 . 720

GUGKALK

gi'r Grøde

Faa fuldt Udbytte af
Jorden. Brug vor anerkendte
Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21288.

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9-15
Telefon 1500 (8 linier)

Kontor i Karup og Kølvrå

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL . FRØHANDEL

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE
 Δ MÆRKEDE RØR
imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

AALBORG

AKVAVIT.

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 8

30. juni 1957

78. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudv.: Afdelingsl., skovrider B. Steenstrup (formand), forstand. N. C. Nielsen og overingeniør N. Venov. Redaktør: H. Skodshøj. Carlo Mortensens Bogtr., Viborg

Indhold: Landvinding i Vest Stadil Fjord. — Læplantningsarbejdet i 1956. (Slutning.) — I få ord. — Hedeselskabets regnskab 1956—57.

Forsiden: Udsigt fra jernbanelinien mellem Nr. Snede og Ejstrupholm over dele af den regulerede Grætrup bæk.

Landvinding i Vest Stadil Fjord

Af civilingeniør M. Høst-Madsen.

I foråret 1957 er der afsluttet et landvindingsarbejde i Vest Stadil Fjord, hvorved vandstanden i fjordens søndre dyb er sænket fra kote ÷ 0,40 m til ÷ 1,40 m, og hvorved vandstanden i fjordens 2 øvrige dyb er sænket tilsvarende. Hermed er føjet endnu et kapitel til Vest Stadil Fjords nu 113 år gamle afvandingshistorie.

I 1844 indgav nogle lodsejere i området omkring Stadil Fjord ansøgning til Det kongelige Rentekammer om at få tilsikret ejendomsret over en del af fjorden ved Stadil, som de agtede at indvinde ved rørplantning. De opnåede denne tilladelse, og i 1846—47 fastlagde en landvæsenkommission skellene lodsejerne imellem, samtidig med at den gav lodsejerne ret til kultivering af fjordarealet og en 20-årig skattefri udnyttelse deraf, forudsat at arbejdet blev fuldført inden 1867.

Ved kongelig resolution af 1850 blev den nævnte ordning bifaldet, samtidig med at skattefriheden blev forlænget til 1875.

Resultaterne i de følgende år var dog ubetydelige, og i 1862 udkastede premierløjtnant H. C. Bagge en plan om at indvinde hele den vestlige arm af Stadil Fjord ved en inddæmning. Han satte sig i dette øjemed i forbindelse med lodsejerne, som det lykkedes ham at vinde for sagen, således at disse traf overenskomst med ham, hvorved de, mod en passende godtgørelse, til ham afstod deres ret til landvinding i henhold til fornævnte bevilling. Nu må man tænke sig, at Vest Stadil Fjord dengang dannede en sammenhængende bugt, der udgjorde en arm af hele Stadil Fjord, hvori Stadilø og Næsø var frit

liggende øer, således som vist på fig. 1. Det var efter den tids forhold et stort og voveligt foretagende at gå i gang med en inddæmning og udtørring af denne ca. 2000 ha store fjordarm. Men premierløjtnant Bagge var på afvandingsens område en foregangsmand på egnen. Han arbejdede i de samme år på en afvanding af Sandene ved Søndervig og en udtørring af Husby og Nørre søer ved Vedersø, og hans navn er endnu knyttet til den dæmning, der går tværs over Sandene ca. 4 km syd for Søndervig, og som nu indgår i et landvindingsprojekt, der fornylig af lodsejerne er indgivet til Statens Landvindingsudvalg. Allerede medens forhandlingerne stod på, overdrog premierløjtnant Bagge dog sine rettigheder til et i England dannet aktieselskab: The Stadil Fjord Reclamation Company ltd., som i 1864 fik kongelig bevilling til at inddæmme Stadil Fjord på visse betingelser. Der skulle opføres 4 dæmninger: Fra Halkær til Næsø, fra Næsø til Stadilø, fra Stadilø til Holmsland og fra Holmsland til Klitten, se fig. 2. I de sidste 2 dæmninger skulle der indrettes klapsluser til afledning af vandet fra Sundåen. Det var ikke helt små dæmninger, man måtte anlægge, idet man jo må erindre, at Ringkøbing Fjord og dermed Stadil Fjord var i direkte forbindelse med Vesterhavet gennem Nymindegabet, og der kunne således ved stormflod opstå ganske betydelige højvande i Stadil Fjord, således at fjorden ikke frembød så roligt et billede som nu, hvor man efter Hvide Sande slusens åbning næppe kan forvente større højvande i Stadil Fjord end 0,90 m over Dansk Normal Nul.

Inddæmningsarbejdet blev derefter udført i årene 1864—66. Fig. 3 viser, hvorledes arbejdet med gravning af pumpekanalen blev udført med håndkraft og trillebøer.

Det er mærkeligt at se, at man stik imod landvæsenskommissionens kendelse tillod sig at udlægge Sundåen som en ca. 11 km lang landkanal med dige langs hele vestsiden af kanalen. En senere nedsat overlandvæsenskommission affandt sig med kanalen som et fait accompli og indskrænkede sig til at angive regler for dens fremtidige bredde og dybde samt adgangsforholdene over den.

I 1874 aflagde ingeniørkaptajn E. M. Dalgas for Hedeselskabet et besøg i området og afgav derpå en fyldig rapport. Dalgas oplyser, at sommervandstanden i fjorden blev holdt ca. 4 fod under vandstanden i Øst Stadil Fjord ved hjælp af en dampmaskine på 75 HK, som drev 2 centrifugalpumper på 42 tommers diameter, samt en vindmølle med et 36 alen vindfang, der drev 2 centrifugalpumper på 12 og 15 tommer i diameter; figur 4 viser det daværende pumpehus. Dalgas konstaterede, at fjorden i det store og hele ikke kunne anvendes til høslæt, i det mindste ikke i de første år, men derimod var bedst egnet til afgræsning. Endvidere foreslog Dalgas, at man sænkede vand-

Fig. 1. Matrikelskort fra 1862.

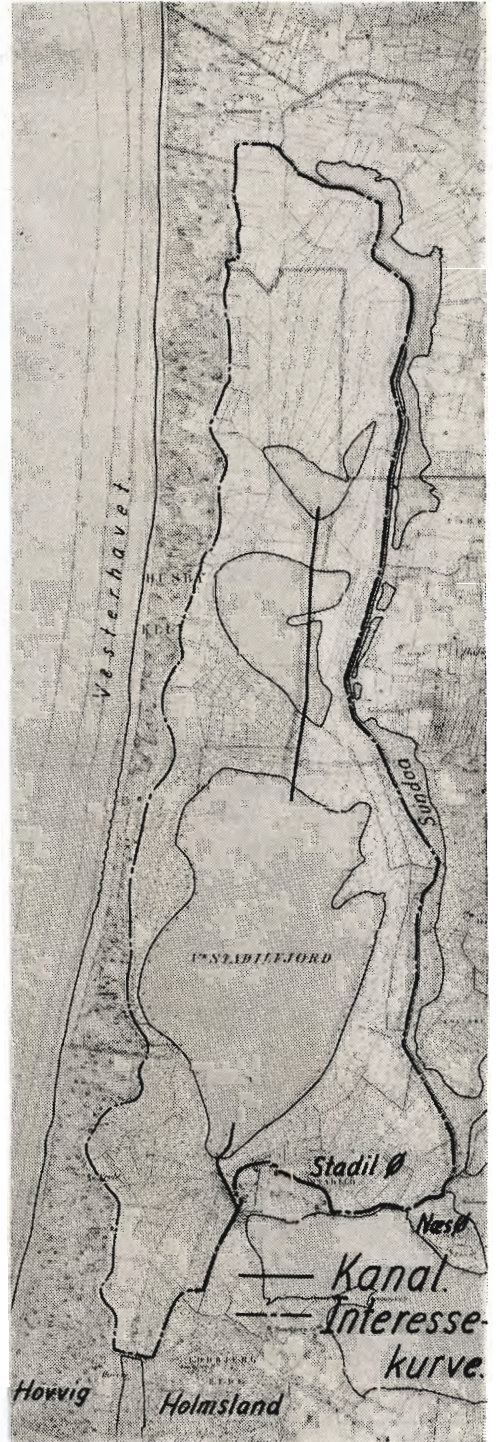

Fig. 2. Skitse over samme areal 1956.

standen yderligere 2 fod, således at pumpernes løftehøjde fremtidig blev 6 fod, hvorved større dele af arealet kunne inddrages og udnyttes af kompagniet. Denne løftehøjde er omtrent den samme, som nu anvendes efter den sidste sænkning af fjordvandspejlet. Endelig foresloges det at anskaffe yderligere to vindmotorer, således at dampmaskinen eventuelt efterhånden kunne blive helt overflødiggjort.

*Fig. 3. Billede fra gravning af pumpekanalen ca. 1865.
Jordtransporten foregår med trillebør.*

Dalgas angiver, at i året 1873 var kompagniets udgifter 16.000 rigsdaler og dets indtægter 2000 rigsdaler, således at underskuddet blev 14.000 rigsdaler. Året forud var underskuddet 12.000 rigsdaler. Han angiver endvidere, at man til drift af dampmaskine og vindmølle mindst må regne med 13.000 rigsdaler i årlige udgifter, og det er ganske interessant at sammenligne dette tal med de godt 20.000 kr. årligt, der påregnes til drift af det nuværende elektriske pumpeanlæg. Dalgas opstillede et detailleret forslag til en ændret drift af arealerne, hvorved disse skulle kunne yde et årligt overskud på ca. 9000 rigsdaler, og han gik endog så vidt i sine overvejelser, at han angav en nøje skala for, hvorledes bestyreren burde lønnes med dels en fast gage af 500 rigsdaler årligt, og dels med procenter af overskuddet, stigende med dettes størrelse fra 5—15 %. Det synes dog ikke som om Dalgas' anvisninger blev fulgt.

I året 1890 anlagde generalkonsul Pontoppidan, der i mellemtiden havde erhvervet kongelig bevilling, sag for at opnå ejendomsret til den inddæmmede Vest Stadil Fjord. Under denne sag blev der, såvel

fra privatpersoner som fra det offentlige, nedlagt protest mod, at ejendomsdom blev givet, idet der blev gjort gældende, at de i bevillingen anførte betingelser ikke var opfyldt; lodsejerne klagede f. eks. over, at deres arealer i randzonen ikke var tilstrækkeligt tør-lagte. Sagen blev af forskellige grunde afvist, men klagerne blev ikke taget til følge, idet landvæsenskommissionen udtalte, at efter dens skøn måtte foretagendet i det store og hele siges at være lyk-

Fig. 4. Det gamle pumpehus set fra diget. Foto ca. 1866.

kedes. Det inddæmmede areal er da også senere blevet matrikuleret og skyldsats.

Hedeselskabet har i sit arkiv to aktiebeviser, lydende på Pontoppidans navn, hver på 600 £. Se figur 5.

I år 1911 blev de inddæmmede arealer oversvømmede, idet vandet i Øst Stadil Fjord steg til ca. 0,30 m over de opførte dæmninger. Hele fjorden fyldtes af vand, og afgrøderne for både dette og de følgende år blev ganske væsentligt forringede. I det hele taget fremgår det tydeligt af sagens akter, at vandstandsforholdene praktisk taget aldrig har været tilfredsstillende for de tilgrænsende lodsejere. I 1919 blev sagen inddraget under Nissum Fjord kommissionens arbejdsområde, og da kommissionen fandt forholdene ganske uforsvarlige i landøkonomisk henseende, blev der rettet en henvendelse til landbrugsministeriet om at pålægge koncessionshaverne uopholdelig at bringe vandstanden ned til mindst 0,5 m under Dansk Normal Nul, og landbrugsministeriet fulgte kommissionens henstilling. Derimod synes det ikke som om koncessionshaverne fulgte landbrugsministeriets henstilling, idet der ustandseligt har været et spændt forhold imellem lodsejerne og koncessionshaverne.

I december 1923 skete der igen et dæmningsbrud. Dette gav anledning til oprettelsen af pumpelaget Vest Stadil Fjord, idet stormflodskommissionen, der blev nedsat i den anledning, indstillede, at erstatningen betingedes af, at diget istandsattes, og at den fremtidige vedligeholdelse overtoges af et pumpelag, der omfattede samtlige interesserede ejendomme. Lodsejerne protesterede ivrigt, idet de mente, at de een gang for alle havde afgivet deres rettigheder til inddæmning af hele fjorden til kompagniet mod at få tillagt en afvandede randzone, der skulle tørholdes af kompagniet. Forhandlingerne endte imidlertid med et forlig, hvorefter lodsejerne gik ind på at deltage i pumpeudgifterne med et vist årligt beløb. Alligevel kneb det med at overholde vedtægtens bestemmelser, og i hvert fald har vandstanden vist aldrig været rettidigt nede i forårstiden, og under krigen har centrifugalpumpen igennem flere år overhovedet ikke været igang på grund af oliemangel.

I 1947 elektrificeredes pumpen og en ny pumpestation byggedes, og det blev besluttet at holde vandstanden i kote \div 0,40 m hele året rundt. Pumpeudgifterne deltes imellem lodsejerne og A/S Vest Stadil Fjord i forholdet 1 : 4.

I 1953 enedes lodsejerne og den nuværende ejer af fjorden, direktør Svend Hansen om at søge vandstanden i de tre dyb sænket yderligere 1 m, og et projekt gående ud herpå blev indgivet til Statens Landvindingsudvalg. Dette lod foretage omfattende jordbundsundersøgelser, der viste, at 78 % af det interesserede areal bestod af 10—20 cm sandblandet humus eller humusblandet sand på sand, medens 14 % bestod af klæg eller dynd eller klæg- eller dyndblandet sand, der stedvis var dækket af et mindre sandlag.

I 1955 blev sagen vedtaget af Statens Landvindingsudvalg, hvorefter arbejdet straks blev påbegyndt i marken. Projektet omfatter en uddybning af den eksisterende pumpestation, installation af en ny pumpe med en kapacitet på 1000 l/sek. ved 2 m's løftehøjde, uddybning af pumpekanalen samt den kanal, der forbinder de to nordre dyb, gravning af en ny kanal mellem søndre og mellemste dyb, således at denne kanal er blevet kortere end den tidligere kanalforbindelse, samt gravning af en kanal igennem det mellemste dyb, idet dette efter sænkning af vandstanden er blevet så lavvandet, at man må regne med vanskeligheder for vandets passage igennem dybet, når rørene med tiden breder sig ud i søen.

Sænkningen af bunden i pumpestationen foregik ved etapevis uddybning indvendig fra og forløb ganske glat, da pumpestationen var funderet på meget fedt og hårdt klæg. Kanalerne er opgravet med anlæg 2, og det har derfor kun været nødvendigt at faskinsikre ca. 600 m af den nordligste kanal.

Entreprenørarbejdet, herunder uddybning af den eksisterende pumpestation, er udført af entreprenørerne Niels Sørensen og K. E. Frederiksen, Vedersø, pumpen er leveret af D. A. E., Odense. Hedeselskabets kulturtekniske afdeling i Viborg, der har udarbejdet projektet, havde skønnet de samlede udgifter til 250.000 kr., hvilket med et interesseret areal på ca. 1500 ha svarer til ca. 165 kr./ha. Hertil yder staten et landvindingstilskud på 50 %. Arbejdet, der er forløbet

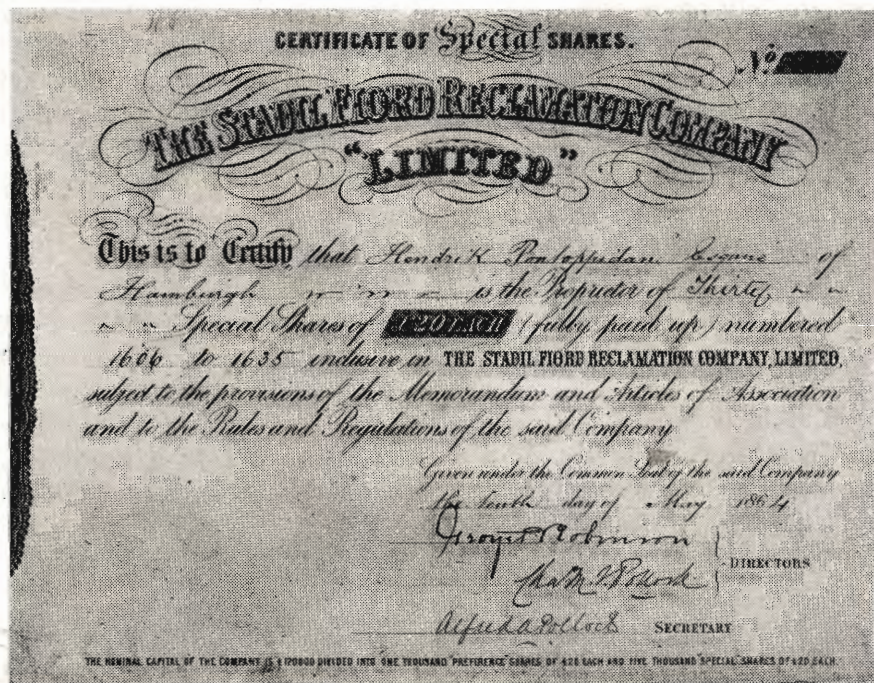

Fig. 5. Aktiebevis for generalkonsul H. Pontoppidan, Hamborg, i det engelske selskab.

uden hindringer af nogen art, er dog blevet noget billigere, således at gennemsnitsudgifterne bliver mindre end anslået. Driftsudgifterne var anslået til 22 kr./ha for fjerdejerer og 14 kr./ha for lodsejerne; også her synes der at være nogen besparelse. I løbet af sommeren 1956 blev vandstanden pumpet ned til den ønskede højde, og siden har lodsejerne udført et stort arbejde for at kultivere de nyindvundne arealer. For visse af gårdene langs med klitten, hvor størstedelen af de bedste arealer findes, har den skete landvinding haft en ganske overordentlig stor betydning. Også fjerdejerer er med stor energi gået igang med den kæmpemæssige opgave, det er at udnytte afvandingen af ca. 750 ha, og selv om det ikke er muligt at opdyrke

hele arealet på een gang, kan man dog regne med, at der allerede nu er ca. 150 ha under plov.

Det har vist sig, at hvidkløveren gror så ganske udmærket i Vest Stadil Fjord området, ligesom der også er taget fortrinlige kornafgrøder i de afvandede arealer. Det må formodes, at man i fremtiden fortrinsvis vil benytte de federe arealer i den vestlige ende af fjorden til kornavl og rodfrugter, medens de mere sandede arealer lægges ud med stedsevarende græs. Det er forbløffende at se, hvad der kan gro selv på de stærkt sandede dele af arealet, men det skyldes formodentlig dels, at der under store dele af fjordens sand ligger et klæglag, der holder på vandet, og dels, at man nu ved anvendelse af kunstgødning i en ganske anden grad end tidligere er i stand til at få selv de sandede arealer til at yde gode afgrøder.

For at beskytte arealerne mod sandflugt og den skarpe vestenvind overvejer man i øjeblikket plantning af læhegn. Endelig tænker man nu også på at henlægge visse arealer som plantage.

Der er stadig stor travlhed i Vest Stadil Fjord; sænkningen af vandstanden i de tre dyb var kun indledningen til afvandingen. Der må graves mange grøfter og kanaler samt drænes, og dette arbejde er i fuld gang.

Det er dygtige og driftige folk, der bor i Vest Stadil Fjord. Fjorden indebærer stadigvæk store muligheder, så det er et spørgsmål, om man skal betragte afvandingssagen i Vest Stadil Fjord for mere end midlertidigt afsluttet.

Læplantningsarbejdet i 1956

På plantningsforeningernes årsmøde i Vejle den 31. maj afgav afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup følgende faglige beretning:

(Slutning.)

På landbrugets konsulentmøder har man i de senere år gentagne gange drøftet, hvorledes man bedst skulle få organiseret et samarbejde mellem de interesserede organisationer, og på planteavlsårsmødet i København i december 1956 var dette spørgsmål påny sat på dagsordenen, og der blev fra alle sider fremsat ønske om, at landbrugsorganisationerne og deres folk, i særdeleshed planteavlskonsulenterne, i højere grad end det hidtil har været tilfældet, fik lejlighed til at deltage i arbejdets praktiske tilrettelæggelse, konsulen-

terne blev gjort interesserede i læplantningsarbejdet og fik lejlighed til at beskæftige sig med det i praksis, og dette synspunkt må vist alle være enige i, idet jo, når alt kommer til alt, først og fremmest er af hensyn til landbrugets planteavl, at vi interesserer os for læplantningsarbejdets rationelle gennemførelse.

Mødet foreslog bl. a. nedsat et nyt læplantningsudvalg, og efter indstilling fra de interesserede organisationer og institutioner er udvalget nu etableret som udførligt omtalt i nr. 6 af Hedeselskabets Tidsskrift.

Jeg kan ikke lade være med her at nævne et eksempel på, at et lokalt dagblad har bragt en meddelelse, som sætter læplantningsproblemerne i et lidt mærkværdigt lys. Meddelelsen, som vedrører et område i en af vore allermest forblæste landsdele, lyder således: »Mens man i andre landsdele arbejder for mere læplantning, forsvinder læbælterne langsomt fra de gode egne. For tiden arbejder man på at fjerne et af de sidste i »x«-sogn. Jorden er også her så lermuldet, at man ikke frygter sandflugt, og læbælterne har nogen ulemper: i våde høstmåneder kan man vanskeligt få negene tørre, og hele året har muldvarpe, spidsmus og pindsvin fristeder ved læbælternes fod, mens skaderne, som heller ikke er velsete, yngler livligt i deres toppe. Hertil kommer, at bælterne på begge sider lægger beslag på 3—4 m agerjord.«

Jeg mener, at det er nogle højst farlige betragtninger for det pågældende sogn, og i al fald synes man ikke fra det pågældende område at kunne vente nogen væsentlig støtte i forsøg på at opbygge det landskabelige læ på en tilfredsstillende måde.

Hvad skal man plante

Et af de spørgsmål, som man ofte bliver stillet overfor, er: Hvad skal vi plante? Det har i mange år været god latin at sige: »Hvis du kan få løvtræer til at gro, så brug dem, det er de varigste, det er også de smukkeste, og rigtigt behandlet giver de et fortrinligt læ.« Det er efter min mening stadig rigtigt, men man skal være lidt forsigtig med at komme med rene løvtræhegn på lokaliteter, hvor de klimatiske forhold og jordbundsforholdene er for ubehagelige. Der har sitkagran og hvidgran stadig deres store berettigelse.

Men endnu mere vanskeligt bliver spørgsmålet om valg af planter, når der er tale om fornyelse af ældre hegn, hvor der har været angreb af trametes. Som forsamlingen husker, talte forstander Frode Hansen fra Studsgaard forsøgsstation i fjor om dette problem på årsmødet, og der bliver på Studsgaard forsøgsstation gjort forsøg, som forhåbentlig vil kunne give os nogle solide fingerpeg med hensyn til valg af træart og behandling af hegnene, således at ulemperne ved

denne rodfordærversvamp bliver stadig mindre følelige. Det kan imidlertid ikke nægtes, at det i øjeblikket er et stort, et meget stort problem, hvordan man skal klare disse vanskeligheder. Enhver, der kender Midtjylland og store dele af Vestjylland, ved, at mange egne er gennemkrydset af gamle nåletræhegn, særlig hvidgran, som nu er meget nær ved at være udlevet, og som i mange tilfælde er helt eller delvis ødelagt af trametes. Vi ved også, at der er plantet en hel række nye hegn, som på et alt for tidligt tidspunkt har lidt skade ved angreb af svampen, således at der er opstået ubehagelige huller. Nogen anvisning på at undgå disse skader kan ikke gives, men det er dog nok værd at gøre opmærksom på, at man, hvor det er muligt, bør undgå at plante det nye hegn på det gamle hegns plads. I mange tilfælde kan det f. eks. lade sig gøre at flytte hegnet over på den anden side af en markvej, uden at det generer alt for meget.

Mange hegn, både af nåletræer og løvtræer, er i årenes løb blevet beskadiget og angrebet af svamp, fordi man har anvendt svampeangrebne hegnspæle. Hvis man anbringer hegnspæle ved hegnene, bør man under alle omstændigheder sørge for, at de er impræneret eller absolut tørre. Friske, ubehandlede hegnspæle af svampeanbrenne træer er næsten sikre smittebærere for svampen. Hvis man fornyer de gamle, svækkede nåletræhegn med løvtræ, f. eks. tjørn eller seljærøn, og undgår at opstille hegnspæle af angrebet træ, vil det i mange tilfælde, forhåbentlig i de fleste, lykkes at få hegnet sundt igennem.

Men der vil altid blive en række tilbage, hvor det er vanskeligt at anvende løvtræ til afløsning, og i sådan tilfælde må man, hvis hegnet ikke kan flyttes, simpelthen finde sig i, at der hengår nogle år mellem fældningen og rydningen af det gamle hegn og plantningen af det nye. Man har i de fleste tilfælde kun skuffelser ud af at plante med det samme.

Vi trænger iøvrigt til at få gennemført en række forsøg med forskellige træarter på forskellige lokaliteter for at finde ud af, hvilke muligheder vi har for at variere træartsvalget under forskellige forhold. Jeg håber, det skal blive muligt at få sådanne forsøg iværksat på det nye læplantningsudvalgs initiativ. Som allerede nævnt har forstander Frode Hansen i en del år interesseret sig for spørgsmålet, og Hedeselskabet har i foråret 1957 i samarbejde med forstanderen gennemført en forsøgsplantning på Skovbøllingmose, hvor der er gennemført et landvindingsarbejde, og hvor samtlige lodsejere har erklæret sig interesseret i at få gennemført en komplet læplantning med anvendelse af forskellige træarter.

Plantepriiserne

Gennem en lang årrække har det som bekendt været muligt for De samvirkende Plantningsforeninger efter forudgående drøftelser

med Dansk Planteskoleejerforening at fastlægge priser for de enkelte plantearter, der i det store og hele er faldet sammen med planteskolernes fakturapriser. I det foregående år lykkedes dette ikke. De af Hedeselskabet meddelte priser, af hvilke statstilskudet måtte beregnes, lå væsentlig under de faktiske indkøbspriser, og dette voldte mange steder ulemper for de lokale plantningsforeninger. I det nu forløbne år har plantningsforeningerne og Hedeselskabet igen forhandlet med Dansk Planteskoleejerforening, og man nåede frem til et sæt priser, der har vist sig at svare nogenlunde til de priser, planteskolerne har forlangt. Det kan ikke nægtes, at der har været tale om en ganske betydelig prisstigning, den har vel andraget fra 10 til 25 %, og den har medført et stærkt forøget forbrug af bevillingen, idet tilskudsprocenten til planteindkøbet er blevet fastholdt. Jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg selv har det indtryk, at vi er kommet temmelig højt op med prisen; jeg ved, at det i nogle tilfælde har været muligt for plantningsforeningerne at købe til lavere priser end de fastsatte, men jeg ved på den anden side også, at der i stor udstrækning er solgt planter til eksport fra danske planteskoler til betydeligt større priser end dem, vi har måttet betale. Jeg håber imidlertid meget, at det må lykkes i det kommende år at finde frem til priser, som både planteskoler og plantningsforeninger kan være tilfreds med.

Hegnenes vedligeholdelse

Det er jo en gammel kendt sag, at løvtræhegnene kvitterer overordentlig for vedligeholdelse, og at de også gerne i ny og næ, når gødningsposen kommer i nærheden, vil have et lille bidrag fra denne. Det er vel også almindeligt kendt, at nåletræhegnene nok kan lide renholdelse, men at et alt for dybtgående jordarbejde kan være farligt, fordi nåletræerne i modsætning til løvtræerne ikke godt tåler at få rødderne skåret over. Med hensyn til den videre vedligeholdelse er der det at sige, at nåletræerne tåler en ret kraftig beskæring både fra siderne og i toppen. Det er ofte nødvendigt at beskære hegnene fra siden for at undgå, at de får alt for lange grene, der tager for megen plads og direkte generer markarbejdet. Også løvtræhegnene tåler meget godt beskæring fra siderne, og visse løvtræer kan også tåle at blive topstævnet. Men en af de ting, som jeg gerne vil sige her, er, at man skal være meget forsigtig med at klippe de unge og yngre seljegrønhegn i toppen. Så vidt jeg kan se, har man i alt for mange tilfælde brugt denne fremgangsmåde; det er uheldigt, seljerønnen regenererer dårligt fra toppen, og man skal simpelthen lade den vokse uhæmmet i højden og nøjes med at beskære dem på siderne og holde dem så små, som det nu kan lade sig gøre.

Jeg er forberedt på, at man kan komme til den opfattelse, at vi i for høj grad er ved at dele arbejdet, at der er en tilbøjelighed til at skyde en del af det arbejde, som plantningsforeningerne hidtil har udført med et godt resultat, over på andre organisationer. Man kan måske synes, at de bestræbelser, der nu udfoldes for i højere grad at få f. eks. planteavlskonsulenterne til at gå ind i arbejdet som vejledere er overflødige, og at man derved kun vil opnå at splitte bestræbelserne for at få tilfredsstillende resultater.

Jeg er imidlertid selv af den opfattelse, at vi må samle alle gode kræfter for at nå til målet. Jeg er af den opfattelse, at det højeste mål, plantningsforeningerne kan sætte sig, er at gøre sig selv overflødige, men det vil aldrig ske.

I få ord — ★

* * *

Herning og omegns mergelselskab under Vestjyllands Mergelforsyning har gennemført en vedtægtsændring, således at selskabet nu også kan levere kalk til sine medlemmer.

*

Den 14. juni var det 40 år siden distriktsbestyrer Th. P. Nielsen, Haderslev, blev ansat ved Hedeselskabet.

*

A/S Sondrup plantage ved Odder udbetaler i år 6 % i udbytte. Den 75-årige plantage har en aktiekapital på 18.000 kr.

*

A/S Stilde plantage har i 1956 hugget 1890 m³, deraf 1853 m³ gavnræ. Driftsregnskabet balancerede med 173.362 kr. med et overskud på 21.652 kr. Status balancerede med 757.376 kr. På den afholdte generalforsamling blev det vedtaget at udbetale 125 kr. i udbytte pr. aktie. Formanden Laurits Knudsen, Liegaard, genvalgte til bestyrelsen. Forskellige vedtægtsændringer blev gennemført og det vedtoges at overføre 16.500 kr. fra dispositionsfond til lovmæssig reservefond.

*

A/S Hovborg plantage har på en generalforsamling gennemført forskellige vedtægtsændringer. Driftsregnskabet balancerede med 91.682 kr. med et nettooverskud på 7626 kr. Status balancerede med 361.356 kr. 20.000 kr. blev overført fra dispositionsfond til reservefond. Alle valg var genvalg. Der udbetales 12,50 kr. i udbytte pr. aktie.

*

På en naturskøn åben plads i Sejrup krat, er afsløret en smuk natursten med navnene Frederik Krusborg og Peter Laursen, Sejrup. Slægtninge af disse to mænd i Sejrup og Lindet har fået den smukke tanke at sætte dem et værdigt minde for deres fortjenstfulde indsats for plantningssagen i Thyregod-Vester sogne.

*

Efter skovrider Lund-Christjansens uventede død er skovrider Vagn Johansen nu udnævnt som efterfølger på det store statsskovdistrikt omkring Ulfborg.

*

A/S Gjerndrup plantage ved Varde har i det forløbne år haft et driftsoverskud på 3593 kr. Alle valg var på den forleden afholdte generalforsamling genvalg.

*

Bestyrelsen for aktieselskabet Vendsyssel Packing Co. har i anledning af, at det den 24. januar var 25-års dagen for selskabets stifter, konsul K. M. Vendsyssels død, vedtaget at yde et bidrag på 500 kr. til driften af Vendsyssels plantage i Løkken.

*

A/S Vøgas Lund plantage ved Ribe har holdt generalforsamling. Regnskabet for året balancerede med 5335 kr. Alle valg var genvalg.

*

A/S Tirslund plantage har holdt generalforsamling. Driftsoverskudet udgjorde 5452 kr., hvoraf 2260 kr. udbetales i udbytte med 10 kr. pr. aktie. Status balancerede med 114.753 kr. Til bestyrelsen nyvalgte fhv. gårdejer Rasmus A. Rasmussen, Tirslund. I 1956 var der hugget 443 m³ træ, hvoraf kun 5 m³ er aflagt som brænde.

*

På elværkernes årsmøde i Aalborg oplyste brunkulsintreprenørernes formand, ingeniør Ottesen, at produktionen i øjeblikket er ca. 10.000 tons om dagen, og at man regner med, at der er ca. 16—18 millioner tons brunkul — anvendelige — tilbage i de kendte lejer. Der brydes for tiden i ca. 30 lejer.

*

A/S Egsris plantage har sluttet regnskabsåret med et mindre underskud, men udbetaler alligevel 5 % i udbytte. Ejendomsskylden var forhøjet fra 7000 kr. til 25.000 kr.

*

På statens kursussskole på »Ulfborg Kjærgaard« afholdes i tiden fra 17. juni til 17. august forskellige kurser i motorlære, pasning af traktorer og disses redskaber samt i nivellering. Alle oplysninger om disse omskolingskurser kan fås ved henvendelse til skolen.

*

I A/S Løbners plantage ved Holsted er i 1956 skovet 602 m³. På den afholdte generalforsamling oplystes, at driftsregnskabet balancerede med 83.709 kr. og udviste et overskud på 1288 kr., medens status balancerede med 244.744 kr. En vurdering af skoven viste, at den indeholdt 11.500 m³ træ. Hugsten er i de næste 10 år ansat til ca. 720 m³ pr. år. Alle valg var genvalg. Ved den 11. alm. vurdering er ejendomsskylden for skoven forhøjet fra 65.000 kr. til 132.500 kr.

*

Sønderjyllands højspændingsværk udnytter i så høj grad som muligt indenlandsk brændsel. I fjor brugte det således 112.500 tons brunkul og 21.000 tons tørv, medens det udenlandske brændsel ialt var repræsenteret med ca. 38.000 tons, deraf 53 tons olie.

*

A/S Hundsbæk plantage ved Vejen udbetaler 10 % i udbytte. Driftsregnskabet udviste et overskud på 2759 kr. og status balancerede med 144.493 kr. Plantagens ejendomsskyld er forhøjet fra 29.700 kr. til 59.700 kr. Rentier Sofus Olsen, Nyby, er nyvalgt til bestyrelsen.

*

Det danske Hedeselskabs

A. Driftsregnskab for

Konto litra	Specif. bilag nr.	Netto- budget	Brutto-regnskab		Netto- regnskab	
			Debet	Kredit		
		Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	
I. Indtægtskonti:						
a.	Medlemsbidrag	1	100000 —	13010 35	104870 50	91860 15
b.	Renter af legater	2	15065 —	1412 —	19272 37	17860 37
c.	Renter og udbytte	3	130000 —	84484 98	193698 97	109213 99
d.	De industrielle virksom- heder	4	98000 —	1701062 17	1848272 75	147210 58
e.	Ejendommenes drift.. . . .	5	83915 —	4809099 75	5140621 53	331521 78
f.	Automobilernes drift	6	20000 —	110978 17	122015 85	11037 68
g.	Tilfældige indtægter	7	500 —	12000 —	12693 55	693 55
h.	Maskincentralen	8	50000 —	631721 39	678191 61	46470 22
l.	Bygningsvirksomheden	11	—	62772 82	68282 22	5509 40
			497480 —	7426541 63	8187919 35	761377 72

B. I. Driftsregnskab for

c.	Mose- og engafdelingen ..	15	200000 —	1399354 52	1753145 45	353790 93
d.	Kulturteknisk afdeling.. . . .	16	144000 —	911798 58	1056072 20	144273 62
e.	Mergelafdelingen.. . . .	17	—	111676 12	111676 12	—
			344000 —	2422829 22	2920893 77	498064 55

B. II. Regnskab over statens tilskud

b.	Tilskud i h. t. finansloven..	19	3093600 —		3199816 77	3199816 77
			3093600 —		3199816 77	3199816 77

driftsregnskaber 1. april 1956—31. marts 1957.

selskabets egne virksomheder.

Konto litra	Specif. bilag nr.	Netto- budget	Brutto-regnskab		Netto- regnskab	
			Debet	Kredit		
		Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	
II. Udgiftskonti:						
i.	Administrationsudgifter ..	9	113200 —	117887 27	330 —	117557 27
k.	Tidsskriftet	10	84400 —	133495 25	46860 69	86634 56
m.	Forsøg	12	15000 —	16178 13		16178 13
	Overskud	34	284880 —	541007 76		541007 76
			497480 —	808568 41	47190 69	761377 72

selskabets statsvirksomheder.

a.	Hovedkontoret	13	187000 —	288446 05	89311 50	199134 55
b.	Plantningsafdelingen	14	—	400566 76	395361 —	5205 76
f.	Afdelingen for undersøgelser og forsøg	18	57000 —	501298 16	427301 20	73996 96
	Overskud		100000 —	219727 28		219727 28
			344000 —	1410038 25	911973 70	498064 55

til Hedeselskabets virksomhed.

a.	Lønninger og pensioner ..	19	3093600 —	3236287 21	36470 44	3199816 77
			3093600 —	3236287 21	36470 44	3199816 77

Det danske Hedeselskabs

Konto litra	Kontoens tekst	Specif bilag nr.	1. april 1956		Ifg. formueregnskabet		31. marts 1957	
			Kr.	Ø.	Tilgang	Afgang	Kr.	Ø.
	I. Aktiver:							
a.	Faste ejendomme	20-23	3649379	52	314605	60		3963985 12
b.	Driftens materiel og inven- tar	21-24	1203645	—	111840	47		1315485 47
c.	Driftens besætninger, lagre og lign.	22-25	1443824	59	169948	72		1613773 31
d.	Legaters aktiver	26	1391753	61	41000	84		1432754 45
e.	Forsørgelseskassens aktiver	27	2791169	—	159656	27		2950825 27
f.	Fondsbeholdning	28	985843	96	32130	22		1017974 18
g.	Debitorer, indtægtsrestan- cer, deposita	29	2990100	58	906540	34		3896640 92
h.	Debitorer vedr. statsvirk- somhederne	30	2609560	82	450408	16		3059968 98
i.	Udgifter vedr. næste regn- skabsår		219464	09	9226	68		228690 77
k.	Beholdning af »Hedens op- dyrkning i Danmark« . .		31145	45			2673 80	28471 65
l.	Kasse-, bank- og girobe- holdninger		182138	63			180027 99	2110 64
			17498025	25	2195357	30	182701 79	19510680 76

Regnskabet indstilles til godkendelse.

Hedeselskabets kasse- og regnskabsudvalg:

Laust Nørskov.

Marinus Sørensen.

Bestyrelsen for Det danske Hedeselskab.

P. b. v.

Chr. Lüttichau.

Formand.

status pr. 31. marts 1957.

Konto litra	Kontoens tekst	Specif. bilag nr.	1. april 1956		Ifg. formueregnskabet		31. marts 1957		
			Kr.	Ø.	Afgang	Tilgang	Kr.	Ø.	
	II. Passiver								
a.	Prioritetsgæld i ejendomme	23	218098	55	4111	67		213986 88	
b.	Kreditorer, udgiftsrestan- cer, deposita	31	1712065	65			696633 70	2408699 35	
c.	Mellemværende med le- gater	32	25960	26			22430 12	48390 38	
d.	Legaters kapitaler	33	1391753	61			41000 84	1432754 45	
e.	Hedeselskabets forsørgel- seskasse	27	2791169	—			159656 27	2953825 27	
f.	Hedeselskabets jubilæums- fond		205197	29			39315 17	244512 46	
g.	Indtægter vedr. næste regn- skabsår		49657	71			8828 14	58485 85	
h.	Landbrugsministeriets lø- bende regning		2679227	33			323454 44	3002681 77	
i.	Driftsregnskab for egne virksomheder	34	118191	21			41007 76	159198 97	
k.	Driftsregnskab for Hede- selskabets statsvirksomh.	35	810246	68			219727 28	1029973 96	
l.	Hedeselskabets driftsfonde		5286221	18			462813 46	5749034 64	
m.	Hedeselskabets reservefond		2210236	78			1900 —	2212136 78	
			17498025	25			4111 67	2016767 18	19510680 76

Viborg, den 14. juni 1957.

Niels Basse,
direktør.

B. Dalberg-Larsen,
kontorchef.

Ernst Jensen,
bogholder.

Foranstående regnskab er overensstemmende med Hedeselskabets bøger, som jeg har revideret.

Under revisionen er tilstedeværelsen af de i regnskabet opførte kasse-, bank- og girobeholdninger konstateret.

Viborg, den 14. juni 1957.

M. G. Mikkelsen,
statsaut. revisor.

Hedeselskabets regnskab 1956—57.

Samtlige tilskud fra statskassen til formål vedrørende Det danske Hedeselskab har i finansåret 1956—57 udgjort:

	Bevilling kr.	Regnskab kr.
1. Tilskud til Det danske Hedeselskabs virksomhed	3.093.600,—	3.199.816,77
2a. Småplantninger og hegn	780.000,—	947.686,74
b. do., administrationsudgifter	45.000,—	45.000,—
3a. Tilskud til plantager, der står under Hedeselskabets tilsyn og har overtaget fredskovsforpligtelse	390.000,—	243.716,60
b. do., administrationsudgifter	45.000,—	45.000,—
4a. Tilskud til lettelse af mergeltransport og transport af jordbrugskalk under særlige forhold	1.040.000,—	793.386,—
b. do., administrationsudgifter	58.000,—	61.405,12
5. Tilskud til vejledning angående hugst og ny kultur i læplantninger og mindre plantager samt planlægning og tilsyn med arbejderne udførelse	825.400,—	619.694,25
6. Tilskud til demonstration af 2. kultur i plantager og forstlige forsøg	72.000,—	71.435,45
7. Træplantningsforsøg på afgravede brunkulsarealer	16.800,—	16.750,90
Ialt	6.365.800,—	6.043.891,83

ad. 3a. Heraf er af ministeriet udbetalt direkte til modtagerne 240.210,— kr.

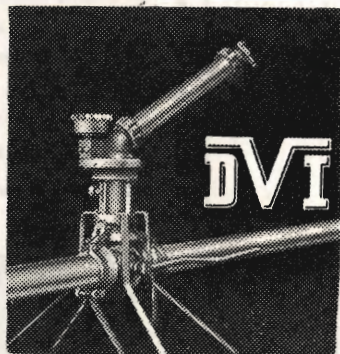
ad. 4a. I fragttilskud er udbetalt à conto 50 %. — Efter regnskabets afslutning udbetales i resttilskud yderligere 15,54 %.

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 125

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen

Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer

Mrk. \triangle alle gangbare dimen-
sioner fra 10-60 cm såvel med
som uden mufte

Røde

DRÆNRØR

fra 2"-12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

»Sofienlund«
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Hulkjærhus

Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg cementstøberi,

Hurtig levering

Telefon 21

Reel betjening

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers

Tlf. 400 Randers fri not.

Kun \triangle mærkede varer føres

Største lager

Bedste kvaliteter

Forlang tilbud

Plove realiseres

vendeplove, velegnet til
plantager, planteskoler.

Kr. 200,00

Hjulplove kr. 125,00

Dansk Maskinoplæg A/S

Jørgen M. Hansen
Telf. 22044 Aabenraa

Philipsen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 88 . Viborg

Elektriske anlæg

Vandværksanlæg

Telefon 173 og 174

Betonklinker

Isoleringsplader

A/S FISKBÆK

BETONKLINKERFABRIK

TELF. HERBORG 12

AERGLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas
Telf Kaas 11

Katalog sendes
gratis på
forlangende

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydsk Brunkul Industri

Tlf. Kølksør 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

FORLANG
„ODIN“
ØL
FINESTE KVALITETER

HEDENS OPDYRKNING

I DANMARK

Et pragtværk

444 sider, 250 illustrationer, deraf 70 helsides billeder. Udgivet af Det danske Hedeselskab ved oprettelsen af Kongenshus, Mindepark for Hedens Opdyrkere.

I boghandelen koster værket 40 kr., medens medlemmer af Hedeselskabet og Hedebruget endnu ved indsendelse af bestilling til Det danske Hedeselskab i Viborg kan købe det til en favørpris af 30 kr. (indbundet 46 kr.).

Det sidste århundredes kamp mod lyngen er her skildret i en redegørelse af blivende værdi. Hedens historie er udførligt fortalt, opdyrknings historie, dens form og udvikling og de midler, der er anvendt i denne sejge og lange strid. Et stort og fyldigt afsnit omtaler og hædrer de mænd og kvinder, der som pionerer gik i spidsen — 80 hedeopdyrkeres gerning er der gjort rede for i detaljer. I tal og statistik bringes hidtil ikke kendte oplysninger, tabeller og oversigtskort.

← Klip her →

Undertegnede medlem af Det danske Hedeselskab bestiller værket

HEDENS OPDYRKNING
I DANMARK

indbundet til 30 kr.,
indbundet 46 kr.

(sendes portofrit ved forud indsendelse af beløbet)

Navn

Titel

Adresse

6-57

Kan
ufrankeret
nedlægges
i
post-
kasserne

Til

Det danske Hedeselskab

VIBORG